

EN NY HAVNEPARK PÅ ISLANDS BRYGGE

- EN GENBRUGSPARK SOM UDTRYKKER STEDET, HISTORIEN OG VOR TID.

ET FORSLAG FRA ISLANDS BRYGGE LOKALRÅD, UDARBEJDET
AF: LANDSKABSARKITEKT M.D.L. ANNE LISE BRAMSNÆS &
ARKITEKT M.A.A. POUL JENSEN - DECEMBER 1993

Havneparken på Islands Brygge bliver ny i mere end een forstand. Først og fremmest bliver det en park med de kvaliteter, som indbyggere i andre dele af København længe har haft i deres umiddelbare nærhed – og i forlængelse af Islands Brygge-boernes eget ihærdige arbejde.

I selve parkens opbygning forsøges samtidig en ny måde at omdanne byen på. Parkens vigtigste kendetegn er, at det er en genbrugspark. Dels fordi genbrug er ressourcesparende og ofte billigere end nyanlæg, men måske endnu vigtigere: fordi genbrug tager udgangspunkt i byens kulturhistorie og i de eksisterende kvaliteter og potentialer, som igennem tiden er skabt på netop dette sted og som er en del af lokal-områdets identitet både byarkitektonisk og i beboernes opfattelse af sig selv og deres egen historie.

Hovedmotivet for parken er at fastholde kvaliteterne i det langstrakte åbne areal ud mod havnen, udsigten, lyset, de markante perspektiver på langs af kajen, hvor høje huse, skibe og havnens enorme industribygninger udgør et unikt bybillede. Et gennemgående element er her jernbanesporene fra Langebro til de gamle industrier, som bevares og bliver et strukturerende element i parkens opbygning.

Samtidig er det vigtigt, at arealet opfylder behovet for opholdsmuligheder, både uformelt og mere formelt. Den hidtidige brug af arealet til solbadning og ophold i den selvskabte "park" har været udgangspunkt for udformningen af en vidtstrakt græspark opdelt af gruspladser med træer, bænke og borde. Et særligt tyngdepunkt i parken, som er egnet til mere formelle arrangementer bliver den store festplads, hvor det gamle træskib "Pinen" bliver et samlingspunkt og et symbol på tilknytning til vandet.

På samme måde, som jernbanesporene og de eksisterende bygninger så vidt muligt bevares og genbruges, er de træer, som tegner parkens hovedstruktur, karakteristiske for lokalområdet og samtidig robuste. Hovedkarakteren tegnes af den lysfyldte hvidpil i det lange allé-rum, i møblering af gruspladserne, og i de enkelte træer, der plantes ved kanten af kajen for at give dybde i perspektivet. Festpladsen markeres af Amagers traditionelle karaktertræ pyramidepoppe, som også viser parkens

afslutning mod Langebro. Indenfor dette hovedmotiv markerer mindre, blomstrende træer og buske, slyng- og klatreplanter parkens særlige opholdssteder.

Parken udtrykker stedet, historien og Brygge-boernes utrættelige indsats samlet i et moderne, enkelt og billigt parkprojekt.

FORHISTORIEN

Det er nu knapt ti år siden, at en aktivgruppe sammen med Lokalrådet på Islands Brygge tog initiativ til og med 400 beboeres aktive medvirken gennemførte en ændring af det efterhånden forladte havneområde til et tiltrængt parkområde. Det tætte boligkvarter med snævre gårde og udpræget mangel på parker og pladser har altid haft et stort behov for rekreative områder med lys, grønt og udfoldelsesmuligheder.

Da anlæggelsen dengang måtte gennemføres uden offentlig støtte og kun med lokal frivillig arbejdskraft og indsamlede midler, måtte resultatet, hvor imponerende det end måtte være, dog betragtes som et foreløbigt resultat, som politisk set var vigtigt for sikring af områdets fremtid som park. Således har havnefrontgruppen og Lokalrådet også set det gennem forløbet, og har betragtet det som det endelige mål, at Københavns Kommune måtte overtage arealet og stille midler til rådighed for gennemførelse af et mere "professionelt" anlæg, der omfattede hele området fra Langebro til industriområdet mod syd, en strækning på 850 meter.

Det er imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at dette "foreløbige" anlæg i de forgangne 10 år har været kvarterets stolthed, en nyskabelse som styrkede kvarterets identitet og som med frivillig arbejdskraft har været passet og plejet. Men først og fremmest har parken opfyldt et stort behov for samvær, solbadning, fest og leg.

FREMTIDEN

Med kommuneplanens bestemmelser om at industrien mod syd, som historisk set har været knyttet til havnen, gradvist afvikles for i stedet at give plads for en ny byudvikling med boliger og servicefunktioner, er det ydermere blevet aktuelt, at København Kommune går ind i parkplanlægningen og overtager området fra København Havnevæsen.

Islands Brygges Lokalråd, som i de forgangne 10 år har administreret Havneparken, har derfor i efteråret '93 indledt forhandlinger med byplanborgmester Peter Martinussen, Københavns parkchef Jon Pape og plandirektør Knud Rasmussen.

Forhandlingerne har dels drejet sig om en midlertidig placering af fregatten Herluf Trolle udfor Havneparken og dels om Kommunens overtagelse af arealet, den fremtidige vedligeholdelse og planlægningen af en egentlig offentlig park i fuld udstrækning.

Et samarbejde er nu indledt mellem Lokalrådet og parkkontoret som i fællesskab skal udvikle et projekt som tilgodeser det lokale behov og som tillige tilvejebringer et smukt offentligt parkanlæg som bidrager til forskønnelse af Københavns havn. Realiseringen vil ske etapevis, men det er ønskeligt, at man i 1996 var kommet et godt stykke frem.

Som 1. etape er det aftalt at kommunen, foranlediget af Herluf Trolles placering som vandrehjem til foråret 96, omlægger parkens nordlige afsnit med plæner, og at man samtidig, som forberedelse for oplægningen af det gamle træskib "PINEN" på festpladsen, grovregulerer terrænet og udlægger grus på dette område.

LOKALRÅDETS FORSLAG

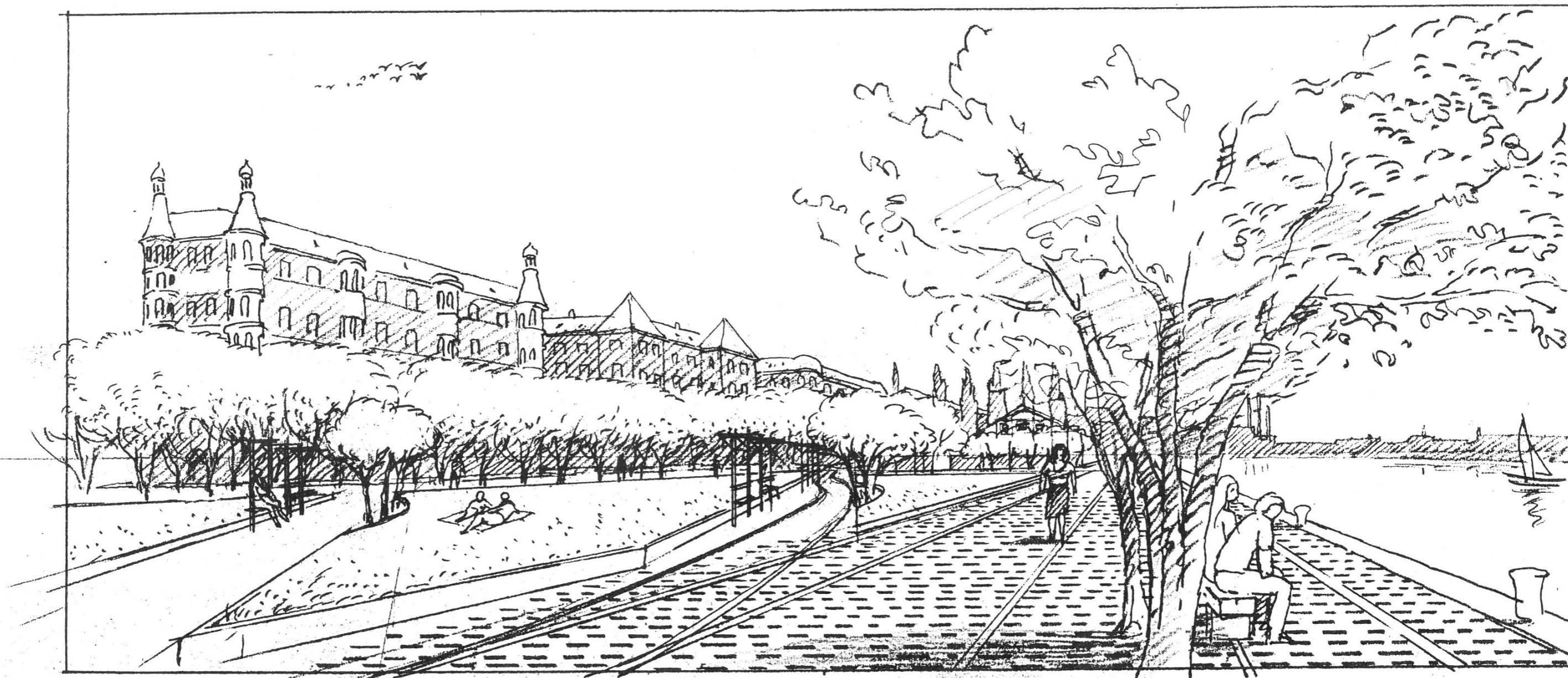
Lokalrådet har med fagkyndig assistance indenfor egne rækker udarbejdet et oplæg som et skitseforslag der tilgodeser de ønsker, som igennem årene er kommet til udtryk i lokalsamfundet.

Derudover er der i forslaget skabt muligheder for større og mere varierede oplevelser gennem rumlige, arkitektoniske og materialemæssige forstærkninger.

Som et hovedtræk i forslaget er der lagt vægt på genbrug dels som ressourcebesparelsesmotiv og dels som identitetsskabende motiv, idet den historiske havnefunktion bliver bevaret genkendelig.

Der er endnu ikke taget stilling til belysningen i parkområderne. Det vil ske i den videre bearbejdning.

Forslaget er udarbejdet for Islands Brygges Lokalråd af landskabsarkitekt MDL Annelise Bramsnæs og arkitekt M.A.A. Poul Jensen som oplæg til samarbejde med Københavns Parkafdeling.

KAJPROMENADEN set udfør Reykjaviksgade

Den rustikke slidte brostensbelægning, jernbane- og kranspor bevares som kulturhistorisk minde om de tidligere havnefunktioner.

Nogle få steder plantes små grupper af piletræer og i tilknytning hertil opstilles bænke udført ved genbrug af gamle jernbanesveller oplagt på genbrugsgranitblokke. Langs plænerne opstilles tilsvarende bænke.

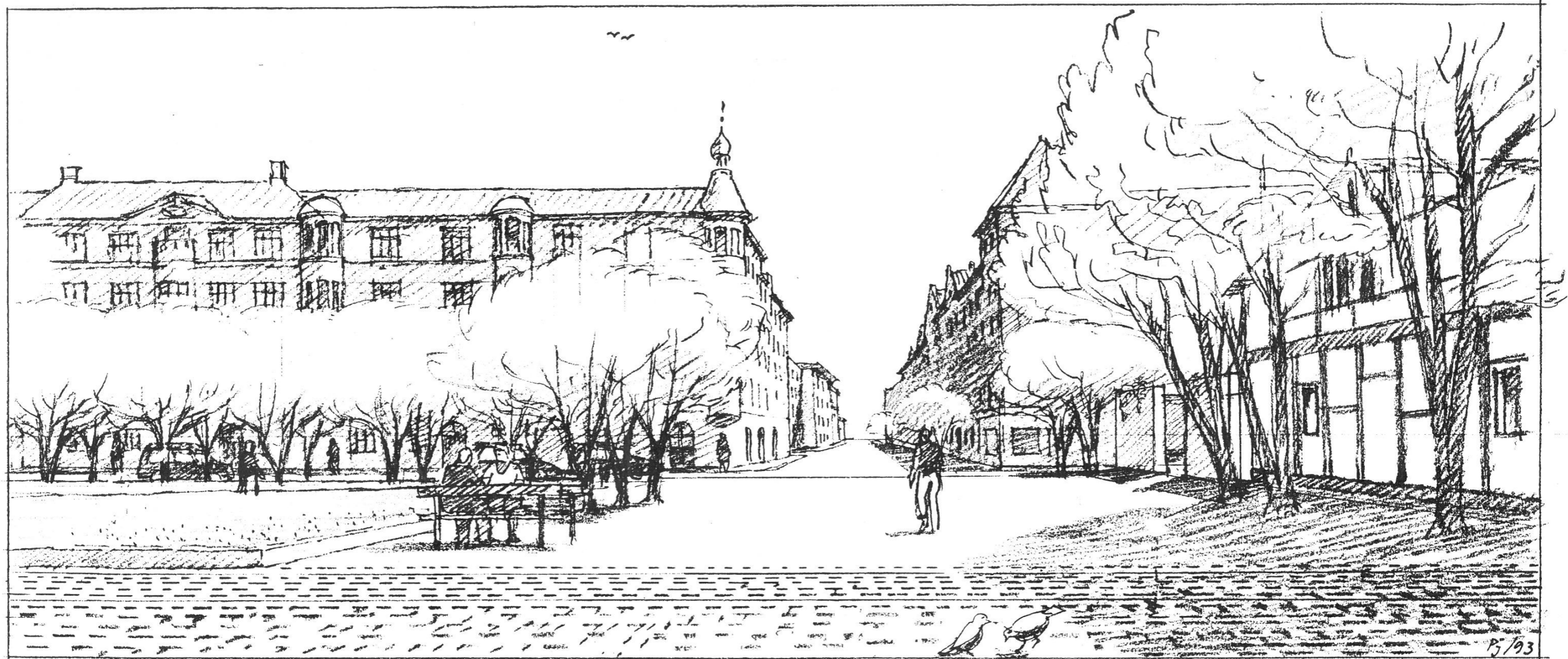
De store plæneflader løftes 20-25 cm over terrænniveauet med en præcis og stabil kantning af elementer støbt i svagt farvepigmenteret beton evt. med et præget mønster.

Det ca. 34 meter brede plænebælte gennemskæres af retlinede stier og pladser, så plænerne, der ofte ses ovenfra, danner et mønster på fladen som geometriske brikker i et puslespil.

På de tværgående passager skabes opholdspladser ved at plante små prydræer som fuglekirsebær, japansk kirsebær eller paradisæbler i forbindelse med pergolaer med blomstrende slyngplanter. En af de skrå passager indeholder den nuværende "kærlighedssti".

Pladser og passager mellem plænerne befæstes med fast gruslag.

Pergolaer udføres som simple galgekonstruktioner med udspændte tråde til slyngplanterne.

EN LILLE PLADS I NJALSGADES FORLÆNGELSE

På pladsen plantes hvidpil i grupper, og der opsættes borde og bænke imellem træerne.

Tilstedeværelsen af de robuste træer muliggør endvidere opsætning af mindre legeredskaber (imellem træerne), uden at de kommer til at dominere pladsen.

Pladsen befæstes med grus.

Fra pladsen er der indgang til en delvist aflukket grådhave med beplantet pergola, syrener og en græsplæne som tumleplads for småbørn. De bedste og rummeligste af de gamle pakhuse som ligger i den sydlige ende af gårdhaven, bevares og nyindrettes. Her foran ud mod havnen kan være et spejl- og soppebassin, hvori klynger af guldregn spejler sig. Plæne og soppebassin afgrænses mod havnen af en lav siddemur.

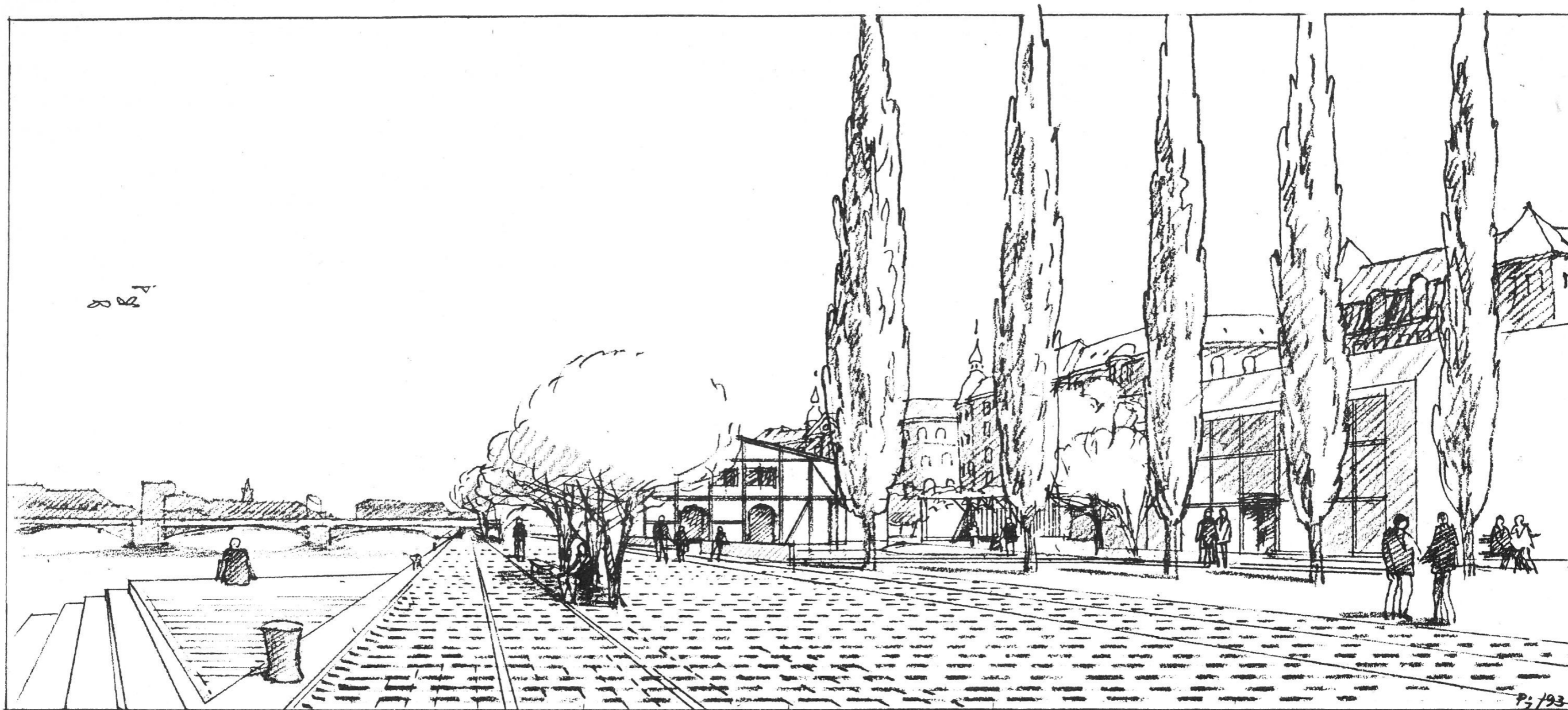
ET NYT BRYGGENS MEDBORGERHUS

Når eller såfremt medborgerhuset GIMLE nedlægges i forbindelse med ændret bebyggelse på NyTøjhusgrunden, skal et nyt medborgerhus etableres, og helst i nær tilknytning til Havneparken. I kvarteret har man i en del år ofte talt om, at det gule bindingsværkshus, som ses i højre side af pladsen og som måske er Bryggens ældste hus, ville være meget velegnet til og velplaceret for en stor del af medborgerhusfunktionerne. Et supplement kunne være de forannævnte lagerbygninger indrettet og anvendt til musik, dans og teaterfunktioner og eventuelt den såkaldte Levins bygning på hjørnet af Bergthorasgade og Islands Brygge. Bygningen har i en tidligere periode været anvendt til medborgerhus.

Skulle denne løsning ikke vise sig mulig, kunne man overveje at opføre en længebygning i trækonstruktion i forlængelse af de bevarede lagerbygninger frem til pladsen udfor Njalsgade.

Denne løsning ville være meget ideel for medborgerfunktionerne, men set ud fra et parkhensyn opnås det bedste resultat, hvis der ikke opføres nye bygninger i området.

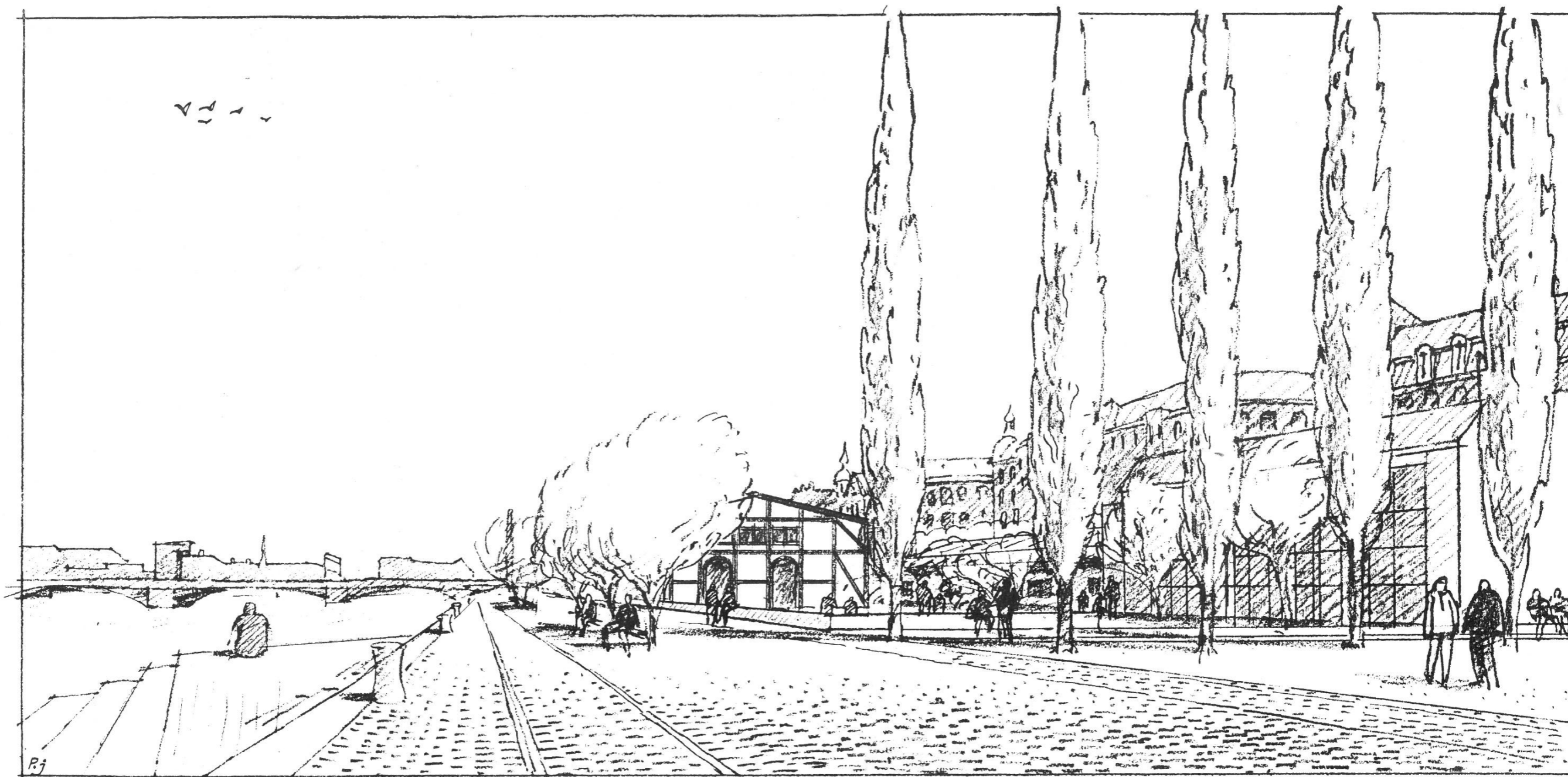
Den sidstnævnte løsning er vist i tegninger længere tilbage i forslaget.

SET FRA FESTPLADSEN MOD LANGEBRO

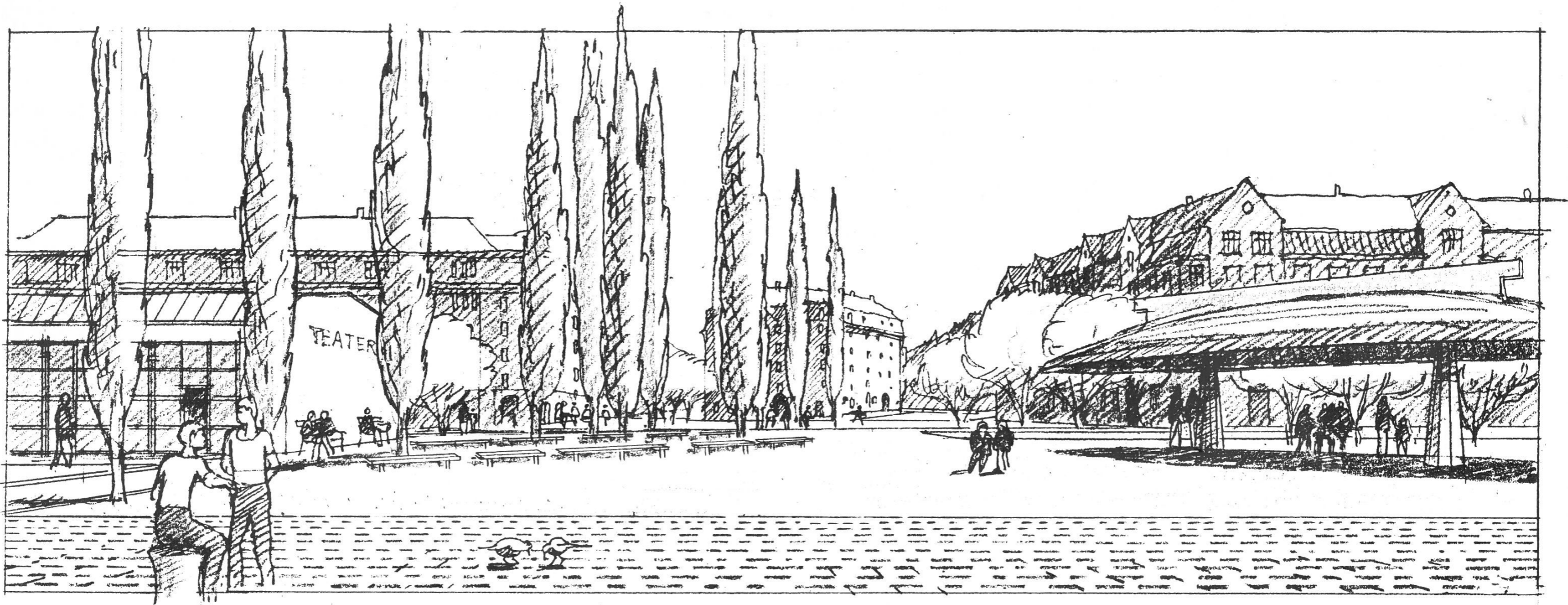
Bag de høje popler ses gårdhaven. Foran musik- og teatersalen anlægges et spejl- og soppebasin for småbørn.

Bindingsværkhuset anvendes til medborgerfunktioner og offentlige toiletter (se tillige alternativ løsning på næste side).

SET FRA FESTPLADSEN MOD LANGEBRO

Illustrationen viser alternativløsningen, hvor medborgerhusfunktionerne er samlet omkring gårdhaveanlægget. Foran musik- og teatersalen længst til højre anlægges et spejl- og soppebassin. I forlængelse af de bevarede bygninger, langs med pilealleen opføres en ny træ-længebygning. Den gamle toetages bygning (det gule bindingsværkshus) anvendes tillige til medborgerhusfunktioner, lokalråd og lokalhistorisk udstilling.

FESTPLADSEN

Festpladsen er parkens tyngdepunkt, det sted hvor der afholdes store offentlige arrangementer.

For at understrege dette oplægges den gamle træfærge "PINEN" – et symbol for tilknytning til vandet og et vartegn for parken.

For at styrke opfattelsen af pladsens sammenhæng hen over gaden Islands Brygge, plantes rækker af pyramidepopler i forløb på tværs af gaden. Poplernes markante form vil desuden markere pladsen i hele parkens forløb. Som et tredje rumdannende og karakterfuldt element, der markerer Snorresgades skrå retning og forbindelse fra Fælleden, oplægges rækker af betonplader som borde/bænke langs pladsforløbets nordside og i samspil med poppelrækkerne.

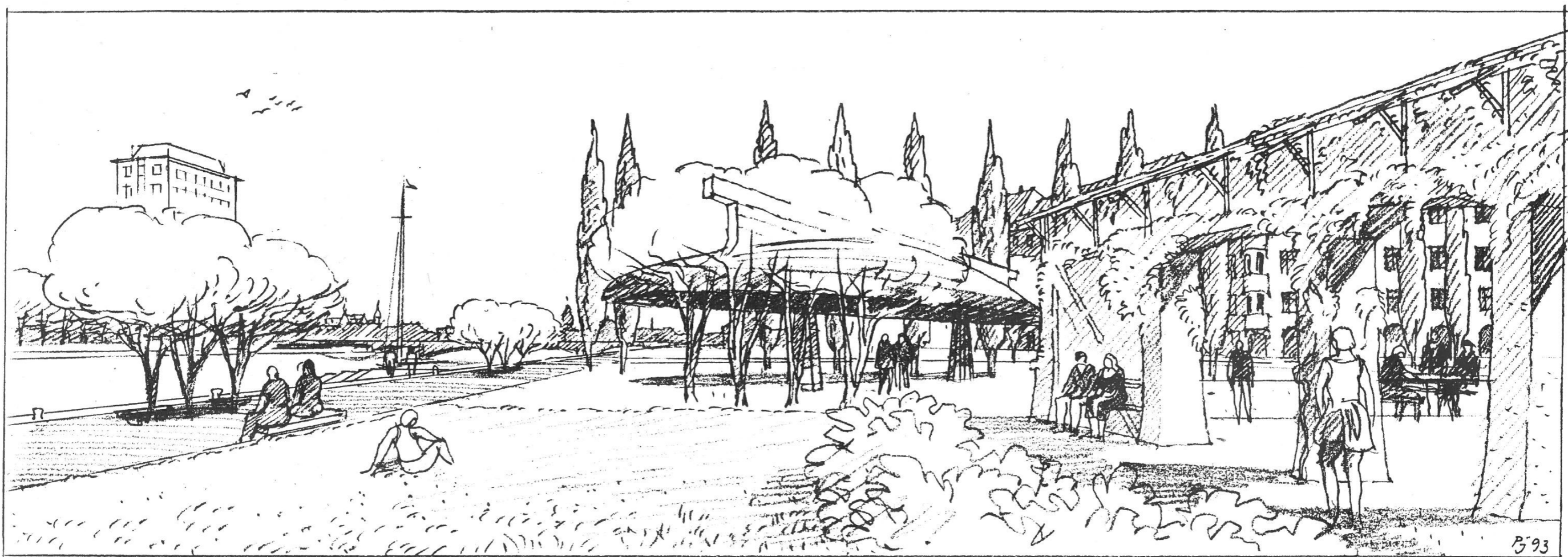
Betonpladerne er genanvendte vægelementer fra de gamle oplagspladser syd for.

Det gamle pakhuis i pladsens nordside indrettes til musik- og teatersal, øvelokaler m.v..

PINEN vil med sine 300 m² overdækkede areal fungere som samlingssted og vil være særligt velegnet til bar og dansehal ved større arrangementer. For at understrege PINEN's særlige betydning anlægges terrænet med en let stigning op mod dens placering.

Pladsen befæstes med grus bortset fra en brostensbefæstelse langs nord siden i forlængelse af Gunløgsgade og langs teatrets gavlmur frem til kajarealet. Arealet under PINEN har ligeledes en hård befæstelse. Man kan eventuelt på et senere tidspunkt ændre festpladsens grusfæstelse til en hård befæstelse, for eksempel fliser og brosten med bordurstensindlægning.

Udfor pladsen lægges en flydeponon i en trekantet udformning og med sidde trin mod vandet og solnedgangen og med anløbsmuligheder for både og havnerundfarten.

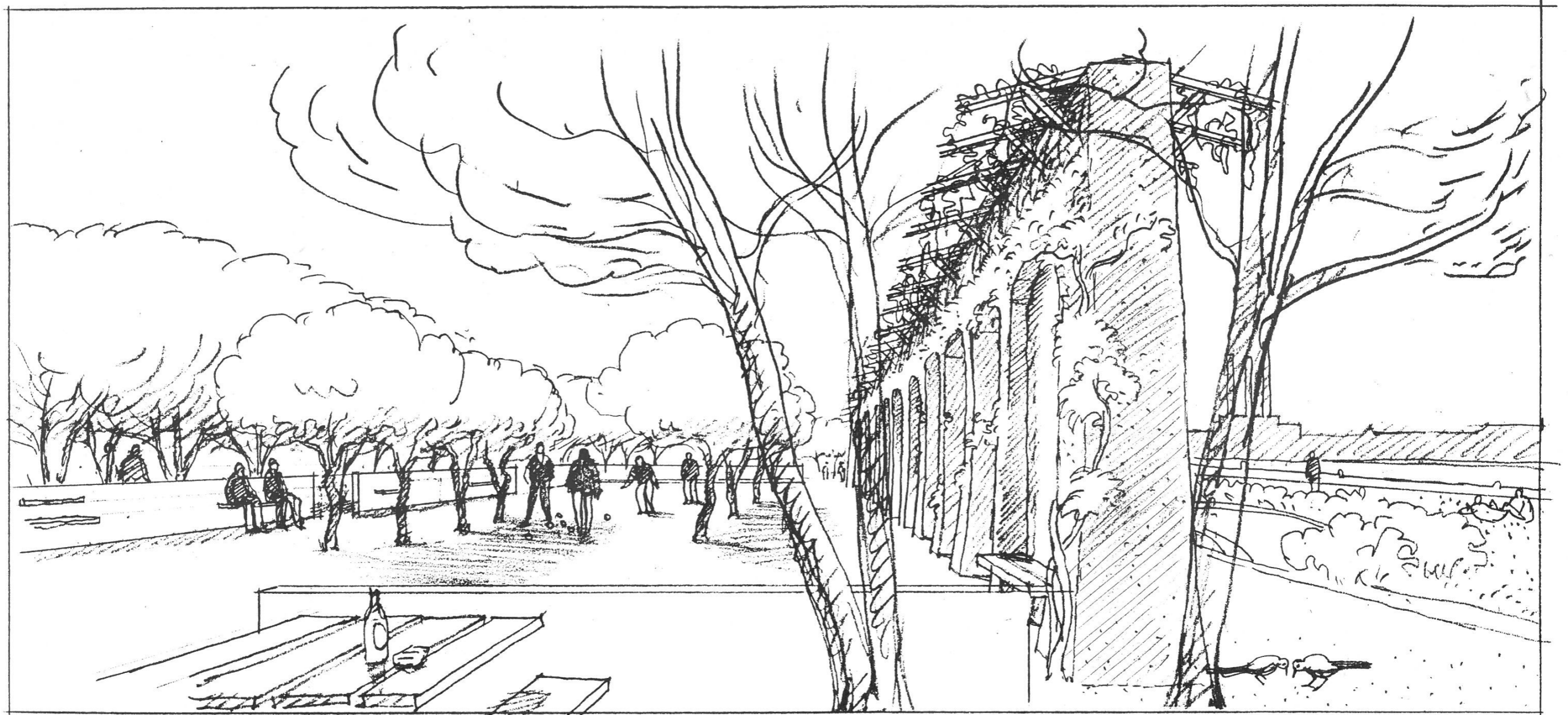
HVOR DEN GAMLE MUR, BLOMSTERHAVEN OG BOULEBANEN MØDER FESTPLADSEN

På havnesiden af den gamle mur anlægges en bred sti og bænke opstilles i de blændede murnicher. Langs stien anlægges to lidt forsænkede blomsterhaver beplantet med henholdsvis roser og stauder. Haverne, der formes som cirkeludsnit, skærer sig ind i græsplænen, som anlægges langs havnepromenaden.

På illustrationen er vist murens og anlæggets afslutning ved festpladsen, hvor den oplagte "PINEN" dominerer som vartegn. Her plantes en gruppe hvidpil i dialog med PINENS stærkt horizontaltredtede og tunge korpus.

Blomsterhaverne vil sikkert i særlig grad tiltrække den ældre generation. På bænkene langs den blomsterdækkede mur vil man kunne nyde sol, blomster og udsigten over havnen.

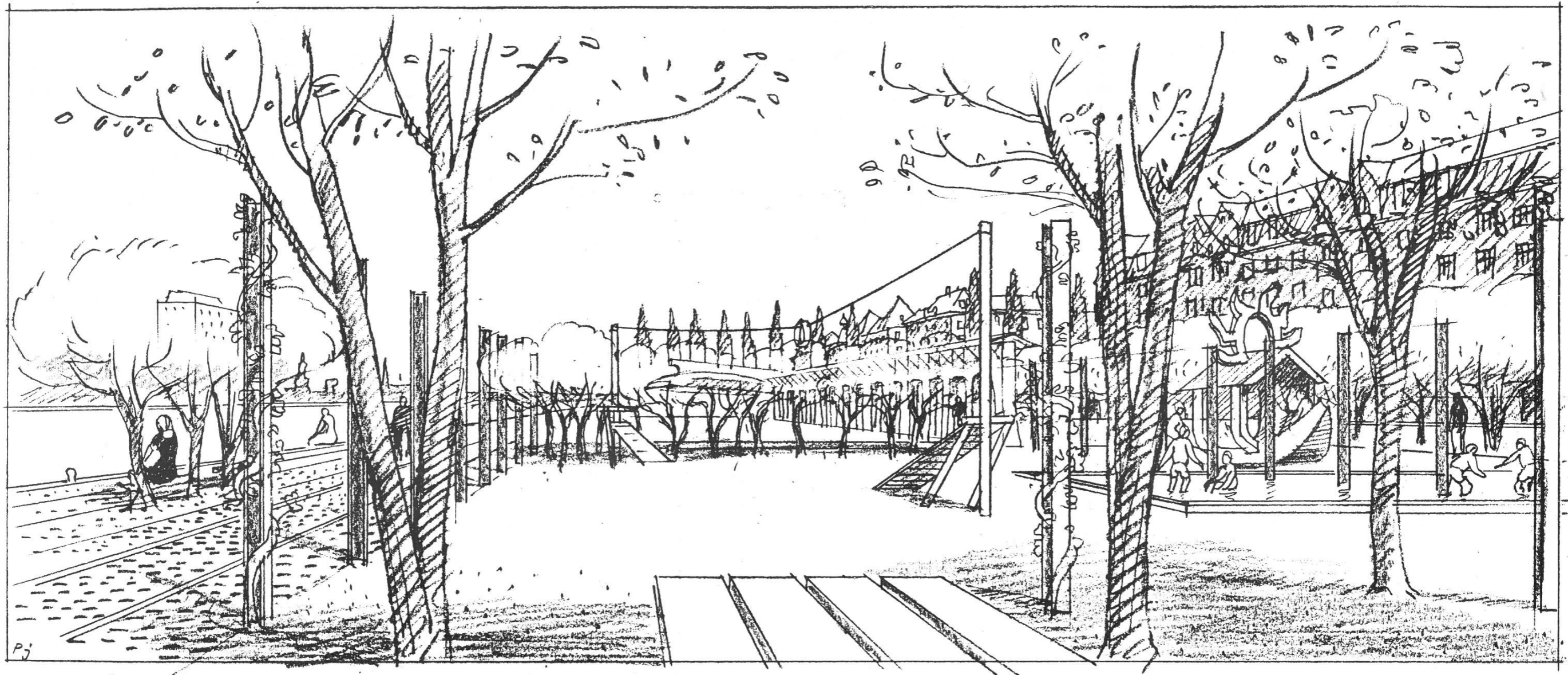
BOULEBANEN LANGS DEN GAMLE KRANMUR

Det gamle "grå" pakhus's facade mod havnen er bygget som en kraftig søjlemur som bar et kranspor. Pakhuset nedrives, men den flotte rustikke mur bevares og anvendes som et markant "spor" fra havneperioden. Den bliver en adskillelse mellem en boulevard mod pilealleen og en blomsterhave og et plæneareal mod havnen.

Boulebanen befæstes med grus og en lav mur adskiller banen fra alleen. Bænke opstilles langs muren. Her vil være sol og noget at følge med i. Muren afbrydes, et par steder. Der plantes to forskudte rækker af tjørnetræer, som vil markere en deling i flere baner og som tillige vil danne delvis skygge.

Mellem boulevarden og havnen på den anden side af den gamle mur kan man bevæge sig frit gennem murens brede åbninger. Boulevarden vil givetvis tiltrække de lidt ældre, legesyge mænd.

Den gamle mur forsynes med en let beskyttende afdækning kombineret med en pergolakonstruktion til bæring af blåregn, som plantes langs muren. Ind imellem plantes tillige enkelte vedben, der bevarer sit grønne løv hele året. Vedbenløvet holdes nede til lidt over muråbningerne så alene blåregnen udvikler sig i pergolaen foroven.

EN STOR LEGEPLADS I PARKENS SYDLIGE ENDE

Der indrettes en stor legeplads for kvarterets børn. Kvarterets gader og gårde er snævre og mørke og uegnede for leg og ophold. Det skal parkens legeplads råde bod på.

De eksisterende kraftige stålsøjler, som har været bæringer for indhegningen af grus og sten lagerpladser, bevares som minde om havnen og som et element, der kan indgå i nye legemuligheder. Et mindre antal af dem kan beplantes med slyngplanter. Der indrettes et stort soppebassin. Svævebanen genplaceres og solskibet genplaceres i en stor sandkasse.

I mellemgrunden ses den gamle mur, som danner forbindelsesled mellem legepladsen og festpladsen. Helt i forgrunden ses pilebeplantningen som danner overgang til en opholdsplads. Overgangen mellem legepladsen og parkafsnittet langs muren markeres med en tjørnebeplantning.

HVOR PILEALLEEN KRYDSES AF FESTPLADSEN

Et gennemgående promenaderum af hvidpil markerer hele parkens længde. Pilealleen danner overgang mellem gaden og parken og indgår selv i parken som et uhøjtideligt men karakterfuldt sted med bred anvendelsesmulighed.

Alleen skal have en delvis åben lys og ikke udpræget stram karakter. Der plantes derfor hvidpil, som har en blød form og et let og lyst løv. For at undgå en for stor regelmæssighed, afbrydes rækkerne ved en gang imellem at springe over (se også plantegningen). Udfor pladsdannelserne afbrydes rækkerne helt.

Ved festpladsen, hvor afbrydelsen bliver særlig bred, markeres sammen med rækken af høje pyramidepopler som går på tværs af gaden, at her sker noget særligt overordnet og som forbinder parken med kvarterets gader.

Alleen befæstes med et fast gruslag i hele sin bredde fra gadekanten til parken. Jernbanesporene optages, men svellerne bevares som karakter- og identitetsdannende element. Grusflade og sveller vil ligge i plant niveau.

En række parklygter i siden mod parken skal belyse trækroneerne og give alleen et smukt og trygt aftenmiljø.

Pilealleen vil i samspil med den smukke og karakterfulde bygningsfront styrke hele områdets arkitektoniske miljø mod havnen.